

MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
KATEDRA PSYCHOLOGIE

PSY704 Metodologie psychologického výzkumu

SYLABUS PŘEDMĚTU

PRACOVISŤE	Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií
PŘEDMĚT	PSY704 Metodologie psychologického výzkumu
FORMA STUDIA	kombinované studium
ŠKOLNÍ ROK	PS 2010
VYUČUJÍCÍ	Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D. Mgr. et Ing. Jakub Procházka PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

OBSAH

OBSAH	2
VYUČJÍCÍ	3
CHARAKTERISTIKA A CÍL PŘEDMĚTU	3
ORGANIZACE PŘEDMĚTU	3
POŽADAVKY NA UKONČENÍ PŘEDMĚTU	3
Písemné úkoly	3
ÚKOL 1: Najdi výzkumnou podporu	4
ÚKOL 2: Realizace výzkumného projektu	4
ÚKOL 3: Oponentský posudek výzkumného projektu	7
ZKOUŠKA	7
ČASOVÝ PLÁN PRÁCE V PŘEDMĚTU	9
STUDJNÍ SETKÁNÍ	9
DŮLEŽITÉ TERMÍNY	9
MATERIÁLY K PŘEDMĚTU	10
Literatura	10
Internetové zdroje	11
Studijní materiály v Informačním systému MU	11
PROBLÉMOVÉ OKRUHY	12
1. Jak se dělá psychologický výzkum?	12
2. Jak získat informace, po kterých toužíme?	13
3. Jak zajistit, abychom dostali spolehlivé a důvěryhodné odpovědi?	14
4. Jak vybrat lidi (a chování) do výzkumu?	15
5. Jak se podělit o své výsledky?	16
6. Reflexe „vědeckého“ poznávání	17

VYUČUJÍCÍ

PhDr. Martin Vaculík, Ph.D. – garant předmětu

Katedra psychologie, FSS MU

e-mail: vaculik@fss.muni.cz

Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

IVDMR, FSS MU

e-mail: stan@fss.muni.cz

Mgr. et Ing. Jakub Procházka

Katedra psychologie, FSS MU

e-mail: jak.prochazka@mail.muni.cz

CHARAKTERISTIKA A CÍL PŘEDMĚTU

Cílem předmětu je seznámit studenty se základy psychologického výzkumu, a to jak z aspektu produkčního (tj. realizace výzkumu), tak konzumentského (tj. posouzení výzkumu). Předmět zprostředkuje studentům poznatky nezbytné k realizaci a posouzení výzkumného projektu. Po jeho absolvování budou účastníci schopni navrhnout a realizovat výzkumný projekt se všemi náležitostmi – formulovat výzkumný cíl, výzkumné otázky, hypotézy, zvolit adekvátní výzkumný design, vybrat vhodné metody sběru dat, metody výběru zkoumaných osob, zacházet s prameny, zacházet s výsledky a napsat výzkumnou zprávu. Pro účely případného profesního využití budou také schopni posoudit přednosti a nedostatky publikovaných výzkumů.

ORGANIZACE PŘEDMĚTU

Počet kreditů: 6

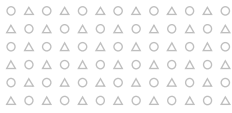
Ukončení předmětu: zkouška

Předmět tvoří tři studijní setkání, na kterých jsou prezentovány požadavky na práci v předmětu a vybraná témata z obsahu předmětu. Těžiště práce v tomto předmětu spočívá v realizaci písemných úkolů, které jsou popsány níže a samostudiu témat tvořících obsah předmětu.

POŽADAVKY NA UKONČENÍ PŘEDMĚTU

PÍSEMNÉ ÚKOLY

V průběhu semestru pracují studenti na níže uvedených úkolech. Jejich 100% realizace a odevzdání v určených termínech je předpokladem k tomu, aby se student mohl přihlásit ke zkoušce. Úkoly jsou plněny formou týmové i individuální práce, některé z nich jsou zadávány na studijních setkáních a doplňovány informacemi ve studijních materiálech.

Pracovní týmy

- Na některých úkolech pracují týmy o velikosti 4 – 5 studentů.
- Složení týmů je třeba zaslat k níže uvedenému datu na adresu vaculik@fss.muni.cz. Součástí informace je a) název týmu, b) jména členů týmu, c) kontaktní e-mailová adresa.
- Složení týmů je neměnné po celou dobu semestru.
- Nezapojení do žádného týmu znamená nesplnění podmínek pro řádné ukončení předmětu.

ÚKOL 1: Najdi výzkumnou podporu

- Na tomto úkolu pracuje každý student samostatně.
- Účelem úkolu je vyjasnění toho, co se míní vědou, výzkumem a především výzkumnou podporou určitého tvrzení.
- Každý student má za úkol najít jeden vědecký argument podporující přijetí a jeden podporující odmítnutí určitého tvrzení. Argumenty budou podpořeny minimálně dvěma vědeckými empirickými studiemi. S tvrzením budou studenti seznámeni prostřednictvím diskusního fóra předmětu. Studentům budou nabídnuta celkem tři tvrzení, z nichž si student vybere jedno dle svého uvážení.
- Výstupem tohoto úkolu je příspěvek do diskusního fóra příslušného tvrzení. Příspěvek bude obsahovat oba argumenty a seznam použité literatury. Do diskusního fóra musí být vložen k níže uvedenému termínu.

Termín odevzdání: 8. 10. 2010

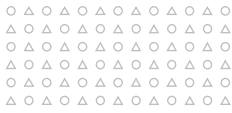
Místo odevzdání: diskusní fórum příslušného tvrzení

Hodnocení: přijat / nepřijat

ÚKOL 2: Realizace výzkumného projektu

Organizace prací na projektu

- Na tomto úkolu pracují týmy studentů.
- V průběhu semestru mají týmy za úkol navrhnout a realizovat výzkumný projekt. Jednotlivé kroky práce na projektu jsou uvedeny v tomto sylabu a některé kroky jsou zadávány na studijních setkáních.
- Hlavními výstupy úkolu je zpráva v požadované struktuře a nasbíraná data. Data jsou odevzdána v elektronické podobě jako datová matice.
- Při odevzdání první části výzkumného projektu (výzkumná otázka a hypotézy) obsahuje odevzdávaný dokument dvě části: a) přehled výchozích poznatků (teoretický rámec), výzkumnou otázku a hypotézy, které si tým vybral a na kterých bude nadále pracovat, tj. výsledek skupinové diskuse nad různými tématy a výzkumnými otázkami, b) přehled výchozích poznatků (teoretický rámec), výzkumnou otázku a hypotézy každého člena týmu, tj. materiál, se kterým každý člen týmu přispěl do diskuse. Tímto postupem usilujeme o zapojení všech členů týmu do spolupráce, o zajímavost a smysluplnost řešených výzkumných otázek.

Předmět bude ukončen studentovi, jehož výzkumná otázka a hypotézy se v odevzdaném materiálu neobjeví.

Hodnocení projektu

- Projekt je hodnocen v rozmezí 0 – 50 bodů. Bodově je hodnocena finální verze projektu. Hodnocení projektu je součástí známky (body za projekt se sčítají s body za písemný test). Minimální počet bodů, který zaručuje přijetí projektu je 20 bodů. Maximální počty bodů za jednotlivé části projektu jsou uvedeny níže. Pět bodů je vyhrazeno na tzv. „dobrý dojem“. Ten tvoří úspornost, logická ucelenost projektu, originalita projektu, jeho propojení s realitou nebo teorií, kvalita zpracování (pravopisné chyby, grafická úprava).
- Projekt, který je hodnocen menším počtem než 20 bodů, musí být přepracován. Projekt je možné přepracovat jednou. Nesplňuje-li projekt požadavky ani po přepracování, studenti autorského týmu ukončili předmět neúspěšně.

Části výzkumného projektu budou hodnoceny takto:

ČÁST PROJEKTU	MAXIMÁLNÍ POČET BODŮ
1. Formulace výzkumné otázky a její zdůvodnění	10
2. Hypotézy	5
3. Design výzkumu	5
4. Metoda výběru vzorku a výzkumný soubor	5
5. Použité metody sběru dat	5
6. Výsledky	5
7. Diskuse	10

Co musí projekt obsahovat?

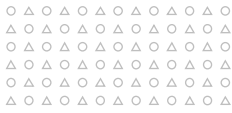
Projekt má danou strukturu, podle které je hodnocen. V této části stručně popisujeme podstatné věci, které nesmějí chybět v jednotlivých částech projektu. Nejedná se o všechny požadavky, ale pouze o ty základní. Další informace, které budou uvedeny v projektu se musí řídit základními metodologickými pravidly.

FORMULACE VÝZKUMNÉ OTÁZKY A JEJÍ ZDŮVODNĚNÍ

- Teoretická východiska: co bylo v daném tématu zkoumáno a zjištěno, proč si klademe právě naši výzkumnou otázku (ze zdůvodnění by mělo být patrné, v čem je problém)
- Formulace výzkumné otázky
- Definice pojmů, které obsahuje výzkumná otázka.

HYPOTÉZA

- Je odpovědí na výzkumnou otázku a splňuje další požadavky, které má mít dobrá hypotéza.

DESIGN VÝZKUMU

- Klasifikace proměnných: závislá, nezávislá proměnná.
- Přehled intervenujících proměnných a popis vyrovnání se s jejich vlivem: eliminace, párování, zařazení mezi nezávislé, znáhodnění.
- Přehled a zvážení faktorů ohrožujících interní validitu projektu: historie, zrání a přirozený vývoj, neekvivalentnost skupin, efekt měření, chyba měřicího nástroje, úbytek zkoumaných osob, reaktivita zkoumaných osob, očekávání experimentátora.
- Přesný popis výzkumného postupu (půjdeme tam a tam, budeme dělat to a to, budeme mluvit jsme s těmi a těmi, budeme říkat to a to atd.).

METODA VÝBĚRU VZORKU A ZKOUMANÝ VZOREK

- Popis výběru vzorku (Jak získám vzorek – jevů, osob?)
- Zdůvodnění (zvážení výhod a nevýhod) volby tohoto postupu (Proč jsem si vybral tento způsob?)

METODY SBĚRU DAT

- Operacionální definice proměnných, které obsahuje hypotéza a reflexe zúžení oproti definici pojmové.
- Popis metody a zdůvodnění její volby (zvážení jejích výhod a nevýhod oproti alternativním metodám).
- Uvedení metody v plném znění (dotazník, pozorovací schéma, plán rozhovoru, popis měřicího postupu atd.).

VÝSLEDKY

- Statistický popis vytvořených dat a výsledky testování stanovených hypotéz.

DISKUSE

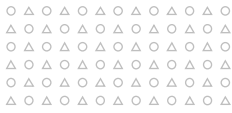
- Stručná formulace zjištění a jejich interpretace.
- Propojení s poznatkovou bází, z níž autoři vycházejí.
- Omezení, popř. nedostatky výzkumu. Zaměřte se především na konstruktovou validitu, reliability, interní a externí validitu.
- Nedořešené otázky, nově vyvstanuvší otázky, překvapivá zjištění apod.
- Praktické implikace zjištění.

LITERATURA

- Seznam použité literatury.

PŘÍLOHY

- Plné znění dotazníků, detailní popis podnětových materiálů, znění kontaktního mailu / letáku apod.

Finalizace projektu

V úspěšných projektech dochází v rámci finalizace k přepsání většiny textu, který vznikl během semestru, zejména v úvodní části. Je třeba odstranit slepé uličky, doplnit argumenty a odkazy tak, aby celý text úsporně a uceleně vypovídal o řešené výzkumné otázce. Je třeba zkontrolovat, zda si jednotlivé části výzkumné zprávy odpovídají. Je dobré se vyhnout se tomu, aby byla výzkumná zpráva „deníkovým“ záznamem o vývoji myšlenek výzkumníků během semestru. Dobrá výzkumná zpráva o jednoduchém projektu s jednou hypotézou by neměla přesáhnout cca 15 normostran, tj. 27 000 znaků včetně mezer (5 úvod, 5 metoda a výsledky, 5 diskuze) při zachování veškerých důležitých informací. Plné znění použitých dotazníků či popis podnětových materiálů patří do příloh.

ÚKOL 3: Oponentský posudek výzkumného projektu

- Na tomto úkolu pracuje každý student samostatně. Úkolem je vytvořit oponentský posudek zadané výzkumné zprávy. Struktura pro tvorbu posudku bude studentům představena na semináři a obsahuje ji také šablona pro psaní oponentského posudku, která je umístěna ve studijních materiálech. Posudek je odevzdán v elektronické podobě v termínu, který je specifikován v tomto materiálu.
- Oponentský posudek je hodnocen přijat / nepřijat. Posudek, který nebude splňovat požadavky je možné jednou přepracovat. V případě, že ani po přepracování požadavky nesplňuje, jeho autor ukončil předmět neúspěšně.

Termín odevzdání: 29. 11. 2010

Forma odevzdání: soubor pojmenovaný příjmením autora ve formátu dokument Word (doc)

Místo odevzdání: studijní materiály předmětu PSY704, složka s názvem Oponentský posudek

Hodnocení přijat / nepřijat

ZKOUŠKA

Předmět je ukončen zkouškou. K ní se může přihlásit student, který splní výše stanovené požadavky tj.:

- odevzdá všechny úkoly v určených termínech na určené místo
- prezentuje dílčí části projektu na seminářích a prezentace jsou považovány za splněné
- má splněnou docházku na semináře
- Úkol 1 je hodnocen „přijat“, oponentský posudek je hodnocen „přijat“, projekt je hodnocen minimálně 20 body

Zkouška má písemnou podobu, tvoří ji celkem 20 – 21 otázek. Otázky v testu jsou otevřené s prostorem pro volné výpovědi i uzavřené s možností volby. Písemný test je hodnocen 0 – 50 body. Minimální počet bodů, který znamená úspěšné složení zkoušky je 25 bodů. Nižší počet bodů znamená neúspěšný pokus o složení

zkoušky. V takovém případě student postupuje podle platného Studijního řádu MU (viz <http://www.rect.muni.cz/statut/studrad.htm>).

Zkouší se a) v rozsahu látky, který je vymezen v sylabu k předmětu PSY704, b) konkrétní znalosti – základní poznatky, termíny, pravidla, teorie, c) dovednost aplikace znalostí na konkrétní situaci či problém.

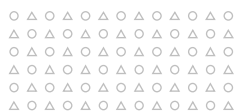
Celkové hodnocení

Celkové hodnocení studenta v předmětu je dáno výsledky za písemné úkoly a výkonem při zkoušce. Bodové hodnocení je převedeno na známky podle následujícího klíče:

známka	bodové hodnocení
A	100 – 89
B	88 – 78
C	77 – 67
D	66 – 57
E	56 – 47
F	44 – méně

DŮLEŽITÉ BODY, KTERÉ JE VHODNÉ MÍT NA PAMĚTI

1. 100% realizace a odevzdání všech úkolů v určených termínech je předpokladem k tomu, aby se student mohl přihlásit ke zkoušce.
2. Výsledné hodnocení tvoří součet bodů za výzkumný projekt a písemný test. K tomu, aby mohl být student hodnocen, je třeba získat a) 20 bodů za výzkumný projekt, b) 25 bodů za zkoušku.
3. Součástí práce na výzkumném projektu je odevzdání částí projektu v určených termínech.
4. Projekt je odevzdán jako text v požadované struktuře a nasbíraná data v podobě datové matice.

ČASOVÝ PLÁN PRÁCE V PŘEDMĚTU

STUDJNÍ SETKÁNÍ

TERMÍN	AKCE
1. 10. 2010	Doplnění informací o organizaci předmětu, způsobu práce v předmětu a požadavcích na ukončení předmětu Vyjasnění požadavků na písemné úkoly Přednáška: Jak se dělá psychologický výzkum?
12. 11. 2010	Zpětná vazba k projektům: výzkumným otázkám a hypotézám Představení požadavků na oponentský posudek, představení šablony oponentského posudku Přednáška: Vybrané metody sběru dat
10. 12. 2010	Zpětná vazba k oponentským posudkům Zpětná vazba k výzkumným projektům Rekapitulace obsahu předmětu

DŮLEŽITÉ TERMÍNY

TERMÍN	AKCE
29. 9. 2010	Odeslání složení pracovních týmů
8. 10. 2010	Odeslání úkolu „Najdi výzkumnou podporu“
20. 10. 2010	Odeslání výzkumné otázky a hypotéz
10. 11. 2010	Odeslání metody sběru dat a metody výběru zkoumaných osob
26. 11. 2010	Odeslání designu výzkumného projektu
29. 11. 2010	Odeslání oponentského posudku
16. 12. 2010	Odeslání finální verze projektu

MATERIÁLY K PŘEDMĚTU

Literatura

Při studiu metodologie psychologie je třeba kombinovat různé materiály. Vybrali jsme tři učebnice, které považujeme za základní zdroje poznatků, a které pokrývají prezentované tematické okruhy. Prostudování těchto učebnic považujeme za nutné minimum. K doplnění informací z povinné literatury lze využít doplňující literaturu.

Povinná literatura

Anzenbacher, A. (1990). Úvod do filozofie. Praha, SPN.

Ferjenčík, J. (2000). Úvod do metodologie psychologického výzkumu. (Jak zkoumat lidskou duši). Praha: Portál.

Goodwin, C. J. (2008). Research in Psychology: Methods and Design. 5. ed. NJ: Wiley & Sons Inc.

Doplňující literatura

Balashov, Y., Rosenberg, A. (2002). Philosophy of science. Contemporary readings. London : Routledge.

Bell, P. B., Staines, P. J., Michell, J. (2001). Evaluating, doing and writing research in psychology. A step-by-step guide for students. Thousand Oaks: Sage.

Bem, D. J. (1995). Writing a Review Article for Psychological Bulletin. Psychological Bulletin, 118, 172 – 177.

Bem, D. J. (2003). Writing the empirical journal article., [staženo 15.8.2006]. Dostupné z www:

<<http://dbem.ws/WritingArticle.2.pdf>>.

Booth, W. C., Colomb, G. G., Williams, J. M. (2003). The craft of research. Chicago: University of Chicago Press.

Bradburn, N., Sudman, S., Wansink, B. (2004). Asking questions. The definitive guide to questionnaire design – for market research, political polls and social and health questionnaires. San Francisco: Jossey-Bass.

Brinberg, D., McGrath, J. E. (1985). Validity and the research project. Beverly Hills: Sage.

Coolican H. (1994). Research methods and statistics in psychology. London, Hodder & Stoughton (i v pozdějších vydáních).

Delanty, G., Strydom, P. (2003). Philosophies of Social Science. The Classic and Contemporary Readings. Maidenhead: Open University Press.

Disman, M. (1993). Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha, Karolinum.

Dunbar, G. (2005). Evaluating research methods in psychology. A case study approach. Malden: Blackwell.

Feist, G. J. (2006). The psychology of science and the origins of the scientific mind. New Haven: Yale University Press.

Gavora, P. (2000). Úvod do pedagogického výzkumu. Brno, Paido.

Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál.

Kerlinger, F. (1972). Základy výzkumu chování. Praha, Academia.

Miovský, M (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada.

Okasha, S. (2002). Philosophy of science: a very short introduction. Oxford: Oxford University Press.

- Pelham, B. W., Blanton, H. (2003). *Conducting Research in Psychology. Measuring the Weight of Smoke.* Belmont: Wadsworth.
- Robson, C. (1993). *Real world research. A resource for social scientists and practitioner – researchers.* Oxford, Blackwell Publishers Ltd.
- Schachter, D. L. (2003). *Sedm hříchů paměti. Jak si pamatujeme a zapomínáme.* Praha: Paseka.
- Smith, R. A., Davis, S. F. (2006). *The Psychologist as a Detective: An Introduction to Conducting Research in Psychology.* Pearson Prentice Hall, New Jersey.
- Sommer, B., Sommer, R. (1997). *A practical guide to behavioral research. Tools and techniques.* 4th Ed. Oxford: Oxford University Press.
- Strauss A., Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu.* Boskovice, Albert.
- Šanderová, J. (2005). *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách.* Praha: SLON.
- Tourangeau, R., Rips, L. J., Rasinski (2000). *The psychology of survey response.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Urbánek, T. (2002). *Základy psychometrie.* Brno: PsÚ AV ČR, PsÚ FF MU.
- Webb, E. J., Campbell, D. T., Schwartz, R. D., Sechrest, L. (1966). *Unobtrusive measures. Nonreactive research in the social sciences.* Chicago: Rand McNally.

Internetové zdroje

- Studentský průvodce k učebnici Goodwin, C. J. (2007). *Research in Psychology: Methods and Design.* 6. ed.: <http://bcs.wiley.com/he-bcs/Books?action=index&itemId=047052278X&bcsId=5169>
- Sympatická on-line učebnice je na <http://www.socialresearchmethods.net>
- Zdroje mnoha užitečných odkazů naleznete na <http://methods.fullerton.edu>

Studijní materiály v Informačním systému MU

V Informačním systému MU části Studijní materiály k předmětu PSY704 najdou studenti podklady k tématům uvedených v sylabu, podklady k přednáškám a další pokyny nezbytné k plnění písemných úkolů.

PROBLÉMOVÉ OKRUHY

Uvedené okruhy jsou součástí přednášek předmětu PSY112. Jedná o rozsáhlá témata, proto na přednáškách nezazní některé pojmy a přístupy uvedené v sylabu. V takovém případě spoléháme na samostudium a aktivitu studentů, kteří mohou využít zdroje uvedené v seznamu literatury ke každému tématu i zdroje získaných vlastním snažením.

1. Jak se dělá psychologický výzkum?

Co všechno do výzkumu patří? Důvody či účely výzkumu: deskripce, predikce, vysvětlení, změna. Jak zahájit výzkum: výzkumný cíl (nápad), výzkumná otázka, hypotéza. Typy výzkumných otázek, základní znaky dobrých výzkumných otázek. Jak vypadá hypotéza, formulace dobré hypotézy, základní pravidla formulování hypotézy, špatné hypotézy. Na co bychom při výzkumu neměli zapomenout: nomoteticky vs. idiograficky zaměřené otázky, kvalitativnost vs. kvantitativnost, typy proměnných (nominální, ordinální, intervalová, poměrová), validita výzkumného projektu. Etika psychologického výzkumu.

Povinná literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Ferjenčík, J. (2000)	str. 13 – 48, 134 – 143	46
Goodwin, C. J. (2007)	str. 1 – 116	117

Doplňující literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Gavora, P. (2000)	str. 13 – 15, 16, 23 – 30, 50 – 57	20
Smith, R. A., Davis, S. F. (2006)	str. 23 – 56	34
Booth, W. C., Colomb, G. G., Williams, J. M. (2003)	str. 35 – 108	74
Bell, P. B., Staines, P. J., Michell, J. (2001)	str. 101 – 128	28

Otázky k rekapitulaci

Jak funguje induktivně–deduktivní metoda jako základní nástroj vědy?

Na jaké základní oblasti se musíme zaměřit, abychom zajistili co nejlepší shodu dat s jevy?

Vysvětlete pojem validita? Jaké typy validity nás zajímají především? Jaký význam má pečování o validitu výzkumného projektu?

Jaké znáte typy definic pojmů? Co je operacionalizační definice?

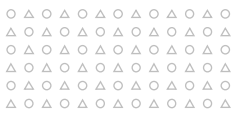
Jaké kroky patří do tvorby výzkumného projektu?

Jaké etické zásady platí pro výzkum s lidskými zkoumanými osobami?

Jaké etické zásady platí pro publikování odborných textů?

Pojmenujte hlavní cíle vědeckého snažení a rozdíly mezi nimi vysvětlete na příkladech.

Jaké jsou odlišnosti nomotetického a ideografického přístupu?

Popište odlišnosti mezi výzkumnou otázkou a hypotézou.

Jaká jsou základní pravidla pro formulování hypotézy?

Jaké jsou znaky hypotézy, která není ověřitelná (testovatelná)?

2. Jak získat informace, po kterých toužíme?

Měření a metody získávání dat v psychologickém výzkumu. Základy psychometrie. Reliabilita metod (stabilita, vnitřní konzistence) a validita metod (obsahová, kritériální, konstruktová). Pozorování (zúčastněné / strukturované, časové vzorky / vzorky událostí), pozorovací schéma, observační zkreslení a chyby, reliabilita a validita, experimentální pozorování, neinvazivní metody (dokumenty, produkty, stopy), psychologické testy a škály. Dotazování – rozhovor a dotazník. Strukturování rozhovorového plánu, vedení rozhovoru, formulace a formy otázek, zdroje zkreslení v odpovědích, kognitivní teorie odpovídání na otázky, rozdíly mezi rozhovorem a dotazníkem. Obsahová analýza nestrukturovaných dat, kategorizace (kódování). Metody měření postojů, hodnot – sémantický diferenciál, test repertoárových mřížek, asociační experiment, Q-sort.

Povinná literatura

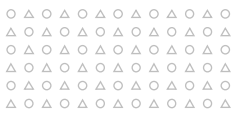
<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Ferjenčík, J. (2000)	str. 149 – 218	70
Disman, M. (1993)	str. 123 – 138, 140 – 177	54
Goodwin, C. J. (2007)	str. 117 – 160; 423 – 468	90
Urbánek, T. (2002)	str. 3 – 63	61

Doplňující literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Miovský (2006): vedení rozhovoru	str. 155 – 174	20
Tourangeau, R., Rips, L. J., Rasinski (2000): teorie odpovídání	str. 1 – 61	62
Sommer, B., Sommer, R. (1997): kombinování metod, mapy a stopy	str. 6 – 11, 60 – 78	25
Strauss, A., Corbinová, J. (1999): kategorizace (kódování)	str. 39 – 69	31
Webb, E. J. et al (1966): neinvazivní metody (původní pojednání)	str. 35 – 111	76
Coolican, H. (1994): pozorování, dotazování <i>prostě</i>	str. 93 – 158	66
Robson, C. (1993): pozorování, dotazování <i>prakticky</i>	str. 187 – 302	116

zajímavé čtení pro rozšíření obzorů

Bradburn, N., Sudman, S., Wansink, B. (2004): Jak se ptát na různé věci. Máte-li téma a chcete se na něj dotazovat, je dobré se podívat do této knihy. Zjistíte v ní, jak se ptát a jakých chyb se vyvarovat. Určeno pro všechny sociální vědy.

Otázky k rekapitulaci

Co máme na mysli pojmem měření a jeho přesnost?

Co je reliabilita? Jaké druhy reliability nás zajímají?

Co je validita? Jaké druhy validity nás zajímají?

Jaké jsou typy pozorování jako metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody?

Jaké jsou typy rozhovoru jako metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody?

Jaké jsou typy dotazníkových metod? Jaké vlastnosti očekáváme od dotazníkové metody? Jaké jsou podmínky jejího použití?

Jaké jsou typy otázek? Jaké vlastnosti má dobrá otázka dotazníku/rozhovoru?

Co jsou to neinvazivní metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a možná omezení?

3. Jak zajistit, abychom dostali spolehlivé a důvěryhodné odpovědi?

Experimentální výzkumný plán

Základní zásady experimentu: vyrovnané skupiny, kontrola vnějších proměnných, manipulace s nezávislou proměnnou. Interní validita experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu): vnější proměnné ohrožující interní validitu, ohrožení interní validity způsobené osobou výzkumníka, ohrožení interní validity způsobené zkoumanými osobami. Externí validita experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu): vnější proměnné ohrožující externí validitu. Metody kontroly působení vnějších proměnných: znáhodnění, vyrovnání, eliminace, zkonstatnění, vyvažování, transformace vnější proměnné na nezávislou proměnnou Typy experimentálních výzkumných plánů – mezisubjektové plány, vnitrosubjektové plány.

Kvaziexperimentální výzkumný plán

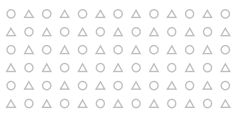
Odlišnosti od experimentu. Typy kvaziexperimentálních výzkumných plánů.

Neexperimentální výzkumné plány

Deskriptivní výzkum, korelační výzkum, vývojové přehledy – longitudinální a průřezové projekty, výzkum N = 1, případové studie.

Povinná literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Ferjenčík, J. (2000)	str. 73 – 111, 123 – 133	50
Goodwin, C. J. (2007)	str. 161 – 194, 195 – 232, 307 – 342, 343 – 384, 385 – 422	187

Doplňující literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Smith, R. A., Davis, S. F. (2006)	str. 115 – 142, 150 – 158	37

Otázky k rekapitulaci

Jaké jsou základní znaky experimentu? Umíte je demonstrovat na praktickém příkladu experimentu?

Co znamená manipulace s nezávislou proměnnou?

Jaké vnější proměnné mohou ohrožovat interní a externí validitu experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu)?

Jaké jsou metody kontroly vnějších proměnných?

Jaké typy experimentálních plánů znáte? Popište jejich výhody a nevýhody.

Co je to kvaziexperiment? Jak se odlišuje od pravého experimentu? Kdy má smysl jeho využití?

Popište typy kvaziexperimentálních výzkumných plánů a nastiňte jejich výhody a nevýhody.

Jaké výzkumné plány mimo experimentálních znáte?

4. Jak vybrat lidi (a chování) do výzkumu?

Základní soubor, reprezentativní a nerepresentativní výběr. Náhodný, nenáhodný výběr. Metody náhodného výběru: jednoduchý náhodný výběr bez navracení prvků, systematický náhodný výběr, stratifikovaný náhodný výběr. Metody nenáhodného výběru: příležitostný výběr, kvótní výběr, lavinový (snowball) výběr. Pořizování vzorků chování – behaviour sampling, situation sampling.

Povinná literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Ferjenčík, J. (2000)	str. 112 – 122, 158 – 160	14
Disman, M (1993)	str. 91 – 116	26
Goodwin, C. J. (2007): Observational and Survey Research Methods.	str. 423 – 460	38
Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B. (2003)	str. 85 – 88, 128 – 135	12

Otázky k rekapitulaci

Co bychom měli vědět o základním souboru, chceme-li pořídit reprezentativní vzorek?

Jaké znáte typy náhodných a nenáhodných výběrů?

Co to je pořizování vzorků jevů? S jakou metodou sběru dat je spojen?

Uveďte příklady pro využití tzv. časových vzorků a vzorků událostí.

Jaký smysl má pořizování vzorků situací?

5. Jak se podělit o své výsledky?

Principy vědecké komunikace – přímost, jednoznačnost, odpovědnost, stručnost. „Žánry“ vědecké komunikace – empirická vs. teoretická studie, přehledová studie / metaanalýza, časopisecký článek, konferenční příspěvek, poster, monografie, příspěvek do sborníku, žádost o grant. Základy vědecké stylistiky, argumentační poklesky (přemlouvání vs. ukazování, argumentace autoritou, ad hominem, dělání slaměného panáka, odvolávání se na fakt, zavádějící dichotomie, zneužívání relativnosti pojmů, chybějící články v argumentu, nepřiznaně morálně – hodnotové argumenty, logické omyly). Struktura empirické časopisecké studie a její rozšíření na diplomovou práci. Zásady citování pramenů. Kritéria hodnocení kvality vědecké stati

Povinná literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Ferjenčík, J. (2000)	str. 54 – 60	7
Goodwin, C. J. (2007)	str. 469 – 500	32

Doplňující literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Coolican, H. (1994): analyzovaná fiktivní výzkumná zpráva	str. 413 – 433	21
Šanderová, J. (2005): pomoc pro celé studium	str. 56 – 106	50
Bem. D. J. (2003): jak psát empirickou studii		18
Bem. D. J. (1995): jak psát přehledovou studii		6
Bell et al. (2001): časté argumentační omyly v psychologických textech.	str. 165 – 191	27

Česká citační norma: <http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>

alternativní zdroje k tématům

Robson, C. (1993)	str. 410 – 429, 464 – 469
Sommer. B., Sommer, R. (1997)	str. 289 – 302

zajímavé čtení pro rozšíření obzorů

Booth et al. (2003): Jak se tvoří odborný text, včetně volby problému, argumentace atd.

Otázky k rekapitulaci

Jaké jsou principy vědecké komunikace?

Dovedete citovat základní typy literatury?

Jaké jsou základní typy citovaného obsahu?

Jak vypadá struktura empirické časopisecké studie?

Pojmenujte zásady psaní přehledové studie?

Podle čeho posuzujeme důvěryhodnost závěrů empirické studie?

6. Reflexe „vědeckého“ poznávání

Úvod do filozofie vědy: epistemologické otázky (pravda, realita, poznatelnost, zákonitost, vysvětlení a porozumění a metodologické možnosti (kazuistiky, idiografie, fenomenologie a hermeneutika, obrat k jazyku, smyslu a kontextu), validita jako komplexně pojatá pravdivost. Úvod do sociologie vědy: věda jako instituce a moc, kritická a angažovaná věda. Úvod do psychologie vědy: kdo je vědcem a jaké to je být vědcem? Etické reflexe.

Povinná literatura

<u>autor</u>	<u>strany</u>	<u>počet stran</u>
Anzenbacher, A. (1990)	str. 48 – 74, 121 – 186	92
Ferjenčík, J. (2000)	str. 11 – 64	54
Goodwin, C. J. (2007)	str. 1 – 116	117
Trochim, W. M. K., Donnelly, J. P. (2007)	str. 18 – 20	3

Doplňující literatura

autor

Pelham, B. W., Blanton, H. (2003): kapitola 1 – alternativa ke Goodwinovi
Okasha, S. (2002): čtivý a stručný úvod do základních problémů filozofie vědy
Hendl, J. (2005): kapitola 3 – popis alternativ neopozitivismu
Delanty, G., Strydom, P. (2003): antologie zásadních autorů a myšlenek ve filozofii sociální vědy
Balashov, Y., Rosenberg, A. (2002): antologie zásadních autorů a myšlenek v jiném podání
Brinberg, D., McGrath, J. E. (1985): útlé pojednání o validitě
Feist, G. J. (2006): pionýrský pokus o etablování psychologie vědy

Otázky k rekapitulaci

Co všechno můžeme pokládat za poznání?

Jak uvažujeme o pravdivosti poznatků?

Odkud se berou pojmy a teorie?

Jakou roli hraje věda výzkum ve společnosti?

Jaký je vztah mezi ontologií, epistemologií, metodologií a výzkumem?

Jaký je vztah mezi kognitivní psychologií a epistemologií?